

God man, förvaltare, fullmakt, bevittning av namnteckning samt testamente - Hälsa och sjukvård Region Gävleborg

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	1
2.	Allmänt	1
2.1.	Definitioner	2
2.1.1.	Fullmakt	2
2.1.2.	God man	2
2.1.3.	Förvaltare	2
2.1.4.	Testamente	2
2.1.5.	Nödtestamente	2
3.	Ansvar och roller	2
4.	Beskrivning och tillvägagångssätt	3
4.1.	Fullmakt	3
4.2.	God man och förvaltare	3
4.3.	Testamente	5
4.4.	Nödtestamente	5
4.5.	Bevitna namnteckning	5
5.	Referenser	6
6.	Plan för kommunikation och implementering	6

1. Syfte och omfattning

Rutinen beskriver handläggningen av bevittning av namnteckning, testamente, fullmakt, god man och förvaltare för vuxna patienter i Region Gävleborg. Dokumentet avser att underlätta hanteringen av frågorna för sjuksköterskor, läkare, socionomer/kuratorer och annan berörd personal. Blanketter och mer information hittar ni på [samverkanswebben](#).

2. Allmänt

När en person drabbas av sjukdom kan förmågan att hantera sin ekonomi och sköta sina angelägenheter komma att begränsas, eller att ett pågående behov uppdragas. Alla i Sverige ska ha samma rätt oavsett förmåga. Den som har god man eller förvaltare kallas huvudman. I många fall räcker det att en person ger behörighet i form av fullmakt till någon att företräda denne avseende ett specifikt uppdrag.

2.1. Definitioner

2.1.1. Fullmakt

En fullmakt innebär att en person s.k. fullmaktsgivare, ger någon, fullmaktshavare, behörighet att företräda honom/henne angående en bestämd aktivitet.

2.1.2. God man

Godmanskap regleras i 11 kap. 4§ föräldrabalken där det står att godmanskap kan beslutas om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, det vill säga, inte klarar av att tillvarata sina intressen.

2.1.3. Förvaltare

Förvaltare regleras i 11 kap. 7§ föräldrabalken. Ett förvaltarskap är en mycket genomgripande åtgärd för en person och får bara tillsättas om det inte är tillräckligt med god man. Om en person inte har förmåga att vårda sig själv eller sin egendom kan en förvaltare tillsättas. Personen mister hela eller delar av sin rättsliga handlingsförmåga. Behovet av förvaltarskap måste styrkas med särskilt läkarintyg.

2.1.4. Testamente

Ett testamente är ett juridiskt bindande dokument som en person (testatorn) skriver för att reglera hur kvarlåtenskapen ska fördelas efter dennes död. Den som upprättar testamentet bestämmer innehållet. För att en person ska kunna upprätta ett testamente måste vissa krav uppfyllas, se ärvdabalken. Ett testamente som upprättats under påverkan av psykisk störning är ogiltigt.

2.1.5. Nödtestamente

Om en person på grund av sjukdom eller i en nödsituation inte har möjlighet att upprätta ett vanligt testamente kan personen besluta att hon/han vill ha ett nödtestamente.

3. Ansvar och roller

- **All personal** kan ge information till patient och närstående om ansökningsförfarandet och bistå med aktuella blanketter och intyg.
- **Socionom/kurator** kan bistå övrig personal om frågor uppstår.
- **Läkare** skriver det intyg som fordras och anmäler i vissa fall behov av god man eller förvaltare.

4. Beskrivning och tillvägagångssätt

4.1. Fullmakt

Det finns inga direkta formkrav för upprättande av en fullmakt, den kan vara både muntlig och skriftlig och gäller tills den återkallas. Även om det inte finns formella krav att fullmakten ska vara bevitnad kan motparten ändå kräva att den ska vara bevitnad för att gälla. En fullmakt kan vara begränsad och bara avse en åtgärd till exempel bank fullmakt, eller gälla alla åtgärder som fullmaktsgivaren själv får göra. Det finns andra typer av fullmakter som inte nämns här. Om en person har svårt att klara av att betala sina räkningar kan det i de flesta fall lösas genom en skriftlig fullmakt.

Tillvägagångssätt

1. Rekommendera patient eller närstående att kontakta aktuell bank. Varje bank har sin egen fullmaktsblankett. Se [samverkanswebben](#) för blankett eller telefonnummer.
2. Om patienten inte är i stånd att skriva under fullmakten men är klar och redig, kan läkare skriva [intyg](#) om att patienten vistas på sjukhus och inte kan sköta sina ekonomiska angelägenheter. Intyget bifogas fullmaktsblanketten.

Är patienten inte i stånd att förstå innebörden av fullmakten kan ansökan om god man komma i fråga.

3. Om patienten är gift kan läkaren skriva ett [intyg som stöder sig på 6 kap. 4§ Äktenskapsbalken](#).
I äktenskapsbalken står bland annat att om ena maken på grund av sjukdom eller bortavaro inte själv kan sköta sina angelägenheter och det fattas medel för familjens underhåll, få den andra maken i behövlig omfattning lyfta den andra makens inkomst och kvittera ut banktillgodohavanden. Äktenskapet får inte vara upplöst eller det finns annan ex vis god man som har rätt att företräda den sjuka.
4. Maken ska bifoga personbevis som styrker äktenskapet. Beställs på Skatteverket.

4.2. God man och förvaltare

Kommunerna i Gävleborg har var och egna rutiner för handläggning av ansökningar samt egna ansökningsblanketter. Flertalet av kommunerna har olika ansökningsblanketter beroende på om personen ansöker själv, om anhörig ansöker eller om tredje part ansöker.

Ansökan/anmälan om god man eller förvaltare kan göras av;

- **Den som har behov** av god man
- **Make/make/sambo** och **närmaste släktingar**
- **Andra** som inte är behöriga att söka till tingsrätten, exempelvis

socialtjänst, som är **skyldiga att anmäla** enligt 5 kap 3§ SoF och läkare, anmäler till överförmyndarnämnden som prövar om det finns förutsättningar för att nämnden ska göra en ansökan till tingsrätten.

Tillvägagångssätt

1. Kontrollera om patienten har god man eller förvaltare sedan tidigare. Om så är fallet, notera det i patientens journal och kontakta vederbörande.
2. När det framkommer att en patient inte kan sköta sin ekonomi eller sina egna angelägenheter ska en bedömning av behovet göras. Initiativet kan komma från patient, närstående, sjukvårdspersonal eller andra.
3. Gäller det ekonomiska frågor, inled med att utreda om problemet går att ordna med andra insatser än god man. Det är inte ovanligt att det rör sig om ett tillfälligt behov såsom att betala månadens räkningar.
4. Om patienten inte har några anhöriga kan aktuella fordringsägare kontaktas för senare betalning.
5. Om behovet inte kan lösas med fullmakt eller intyg gör en bedömning om det är aktuellt att ansöka/anmäla om god man eller förvaltare.
6. Är patienten inte i stånd att sköta sina egna angelägenheter bör ansökan om god man göras.
7. Försäkra er om att personen förstår innebörden av god man och kan godkänna densamma/e.
8. Om patienten inte förstår innebörden av god man, på grund av ålderdom, sjukdom et cetera, ska anhöriga godkänna förordnandet.
9. Ansökan skickas antingen till överförmyndarnämnden i kommunen, som efter utredning lämnar handlingarna till tingsrätten, eller direkt till tingsrätten som fattar beslut i samtliga ärenden. Se respektive kommun.
10. Bedöm alltid i första hand om god man är tillräcklig. Om god man är utsedd men inte är tillräcklig åtgärd ansöks om förvaltare.

I brådskande fall kan ett interimistiskt beslut om god man fattas, vilket ska framgå av ansökan

11. Läkarintyg ska alltid bifogas om huvudmannen inte är i stånd att samtycka eller vid ansökan om förvaltare. Vissa kommuner begär alltid läkarintyg, se respektive kommun.

Läkarintyg finns att hämta på socialstyrelsens blanketter

[http://www.socialstyrelsen.se/blanketter?filters=omrade\[F%c3%b6rvaltars kap.%20godmanskap&#listing](http://www.socialstyrelsen.se/blanketter?filters=omrade[F%c3%b6rvaltars kap.%20godmanskap&#listing)

12. Personbevis ska bifogas ansökan. Beställs på skattemyndigheten.

<http://www.skatteverket.se/2.18e1b10334e8bc80000.html>

13. Kontrollera vilken kommun patienten är folkbokförd i. Se

[samverkanswebben](#).

4.3. Testamente

Svårt sjuka patienter som vårdas på avdelning kan vilja upprätta testamente omgående. För att undvika fel och missförstånd, kontakta en begravningsbyrå vars jurist i de flesta fall har möjlighet att med kort varsel komma till patienten på sjukhuset.

Tänk på att:

- Patienten ska ge sitt tillstånd då det är förenat med en kostnad.
- Fråga även om patienten har önskemål om specifik begravningsbyrå.

4.4. Nödtestamente

Ett nödtestamente är bara giltigt till dess att tre månader passerat från den tidpunkt då personen varit i stånd att upprätta ett vanligt testamente.

Det finns två möjligheter att besluta om sin kvarlåtenskap i ett nödtestamente:

- personen beskriver muntligen sin vilja inför två vittnen
- personen skriver själv ner sin vilja, daterar och undertecknar det utan vittnen, vilket kallas ett holografiskt testamente.

Se till att två personer över 18 år och som inte ärver eller är för nära släkt är med när patienten muntligen uttrycker sin vilja

4.5. Bevittna namnteckning

En fullmakt behöver inte bevitnas enligt lag, men motparten kan kräva att den ska vara bevitnad för att gälla. När det gäller testamente ska det bevitnas av två icke-jävigade vittnen, de får inte direkt eller indirekt ärva i testamentet. Båda vittnena ska samtidigt bevitna testators underskrift, eller testators vidkännande av densamma.

De behöver inte känna till testamentets innehåll, men de måste veta att det är ett testamente. Vittnena måste vara över 15 år, inte stå med i testamentet eller vara för nära släkt med testatorn. De ska kunna intyga att testatorn är ”vid sina sinnens fulla bruk”.

Juristerna i Region Gävleborg rekommenderar att personal inte ska bevitna namnteckning i något fall.

5. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Lag Äktenskapsbalken (1987:230) 6 kap 4§ om makars ekonomiska förhållande	www.riksdagen.se
Lag 10 kap 1-4§ Ärvdabalken (1958: 637) om testamente och nödtestamente	www.riksdagen.se
Lag Föräldrabalk (1949:381)	www.riksdagen.se
Avtalslagen (1915:218) 2 kap 10§ om fullmakt	www.riksdagen.se
SOSFS 2005:29 10 kap, Socialstyrelsens föreskrifter om utfärdande av intyg	www.socialstyrelsen.se

6. Plan för kommunikation och implementering

Sedvanlig kommunikering av rutinen enligt hantering i Platinasystemet samt information om samlingssida på samverkanswebben.

Kopians giltighet garanteras endast utskriftsdatumet